

Családi közösségek Orosházán az első generációk idején

BARANYAI KÁLMÁN

A XVIII. század az országos újjáépítés időszaka. A török hódoltság megszűnése után ebben a században alakul ki az Alföld településhálózata. Ebbe az általános fejlődésbe illeszkedett be az orosházi új közösség kiépülésének a folyamata is. Az alábbiakban *a családi közösség jellegét* szeretném megrajzolni. Azt, hogy milyen szerepet töltött be a társadalom életében.

Írásomban néhány család XVIII. századi történetén keresztül a településkori jellegét, családi magatartását foglalom össze. Kiválasztási módszerem az volt, hogy először az 1744-től 1781-ig bejegyzett esküvőkből olyan házasságokat emeltem ki, amelyekről a legtöbb adat rendelkezésre állt és az egyezőséget meg lehetett állapítani. A halotti anyakönyv csak 1771-től található meg, így ez jelentősen szűkítette a kört. Közülük azt ismertetem, amelyik a családi közösségi élet egy-egy tulajdonságát jól képviseli.

A CSALÁDREKONSTRUKCIÓ MÓDSZERE

Az anyagot az ún. családrekonstrukciós módszer alkalmazásával dolgoztam fel. Ezt az eljárást általában hosszabb időszakra szokás alkalmazni, másrészt családtörténeti és népmozgalmi céllal. Az általam feltárt időtartam és a kitzűzött cél is eltér ettől, így írásom *kísérletnek tekinthető*, mert két-három generációra kiterjedően és társadalmi magatartás kutatására használom a családrekonstrukció eljárást.¹

1. Köszönöm Jároli József lektori észrevételeit, amellyel elemzésem szakszerűségét jelentősen emelte.

A családi képek kialakításához *forrásként* az egyházi anyakönyvek és az adóösszeírások mellett a *becslés* is jelentős szerepet játszik. Tekintsük át részletesen a forrásokat, becslési eljárásomat.

Az orosházi evangélikus egyházi anyakönyvekre Akv. O. megjelöléssel utalok.² Ahol ilyen hivatkozás nincsen, ott becsléssel alakítom ki a családi eseményt. Becslésemet táblázatokban dolgoztam ki, így ahol a táblázatra történik utalás, ott becsült adatok szerepelnek.

Az 1. sz. táblázatban a halotti anyakönyvben szereplő életkor segítségével számítottam ki a születés évét. Esetleges pontatlanság miatt ezt is becslésnek kell tekintenünk.

A 2. sz. táblázatban a sárszentlőrinci evangélikus egyházi anyakönyvből³ a születési adatokat gyűjtöttem ki, azokat a bejegyzéseket, amelyek a választott családnévből Orosházán házasságot kötő személyekre vonatkoznak.

A 3. sz. táblázatban az esküvő évéből számítottam vissza a születési évet, feltételezve, hogy a vőlegény 20, a menyasszony 18 éves korú.

A 4. sz. táblázatban a gyermek születéséből következtetek az apa születési idejére, feltételezve, hogy az apa 21 éves volt első gyermeke születésekor. Vannak adatok az anyakönyvi kigyűjtésben, melyek a házasságkötési és a gyermekszületési becslésemet alátámasztják, de némi eltérések is előfordulhatnak. Véleményem szerint ezek a családi összetétel képét lényegesen nem változtatják meg.

A fentiek szerint 10 évi születési, 11 évi halálozási és 36 évi esküvői adatból és a becslésekből a családi lapokon *a letelepülő és az ezt követő egy-két generáció* családi eseményei kerültek rögzítésre. Az eredményt adónyilvántartásokkal és telekkimutatási adatokkal hasonlítom össze.

Az 1746/47. évi adólajstrom⁴ a letelepülés három ütemét mutatja ki, s így megállapíthatjuk, hogy a kiválasztott család hányadik hullámban érkezett, mikortól kezdve adózik.

Az 1751. évi adókimutatás⁵ a község megalakulásának befejezését rögzíti, s a teleknévsorban⁶ található adatokkal együtt lehetővé teszi a letelepülő, első generáció változatainak, közös vonásainak megállapítását.

A kutatás már felderítette azt, hogy egyes családnevekhez 1800-ban hány

2. O. L. Filmarchívum A 2064, A 2065. Az esketési akv. 1744–1780 között, a keresztelési 1744–1754, s a halotti 1771–1782 évekből lett kigyűjtve.

3. O. L. Filmarchívum A 2089. Keresztelési akv. 1724–1744. években.

4. *Járolí József*: Orosháza népesedéstörténetének néhány kérdése a XVIII. században. In: A Békés Megyei Múzeumok Közleményei 7. 1983. 24–25.

5. *Hajdú Mihály*: Orosháza személynévrendszere... In: A Békés Megyei Múzeumok Közleményei 7. 1983. 82–83.

6. *Szabó Pál*: Orosháza története az alapítástól a polgári forradalomig (1744–1848). In: Orosháza története. Orosháza, 1965. Szerk. Nagy Gyula. 967, 247–252.

adózó család tartozott.⁷ Az adólajstromok és a családi lapok összehasonlítása alapján a családszám-változás tényezőire lehet következtetni.

E bevezetés után most rátérek a családi közösségek főbb jellemzőit bemutató családtípusok elemzésére.

EGYSZERŰ NAGYCSALÁD

id. Kasziba János családi lapja

4/2.

1698–

Gyermekei:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
4/1	ifj. János	1719	1739	
3/1	Éva	1734	1752	Szijgyártó György
3/2	József	1735	1755	Rohács Panna

ifj. Kasziba János családi lapja

4/1

1719–

Gyermekei:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
1/2	András	1740	I. 1760	Ri Örse
Akv. O.			II. 1771	Kajári Örse
Akv. O.	János	1746. március 13.		
Akv. O.	Jakab	1749. május 4.		
Akv. O.	Örse	1750. július 6.		
Akv. O.	Kata	1751. október 4.	1768	Király Ferenc

Kasziba András–Nagy Kata családi lapja

Akv. O.

Házasságkötés

1759-ben

Gyermekekük:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
3/4	István	1760	1779	Kovács Katalin özv. Dani Andrásné

7. Hajdú Mihály 1983. i. m. 85–88.

Az 1746/47-es adónyilvántartás szerint Kasziba János családja harmadik ütemben telepedett le Orosházán, ekkor kezdett el adózni. 1751-ben egy család van e néven, s a teleknyilvántartás arra utal, hogy Kasziba János ¼ telek megmunkálását, költségeinek viselését vállalta.

Az anyakönyvből rekonstruálható családi kép szerint 1751-ben id. Kasziba János 53 éves, hajadon lánya 17, nőtlen fia 16 éves, János fia már nő, családos, 31 éves. Ifj. Jánosnak 1751-ig négy gyermeke született, közülük a 11 éves András biztosan élt, mert későbbi házassága ezt igazolja. A fiatalabbak életben léte nem állapítható meg, későbbi házasságuk nincsen az anyakönyvben, a halálozásukról sincs adat, de ez az 1771-ig hiányzó temetési anyakönyv miatt is lehet.

A fentiekből – az adatok és a becslések eredményeként⁸ – a nagyszülők, szülők és unokák együttélésére utaló, *tipikus nagycsaládi kép* rajzolódik ki. 1800-ban 3 Kasziba nevű család van az adólajstromban, véleményem szerint ez nagyobb részt leszármazás útján alakult ki, de újabb beköltözés is történt.

BŐ GYERMEKÁLDÁS

A bő gyermekáldásra példaként Bacsur János és neje, Kovács Éva családi lapját tekinthetjük át.

Bacsur János–Kovács Éva családi lapja

1/4 1720–
1/3 1724–1772

Gyermekeik:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
3/5	Dóra	1741	1758	Gombkötő Márton
3/6	Örse	1743	1761	Rohács János
3/7	Éva	1744	1762	Német János
3/8	Sámuel	1746	1765	Kovács Panna
Akv. O.	János	1748. február 14.	1768	Csiszár Éva
Akv. O.	Jutka	1750. november 10.	1766	Szemenyei Görgy
Akv. O.	Pál	1753. február 10.		
Akv. O.	Pál	1754. január 14.	1774	Péter Éva

8. A Kasziba-családkép alapja 14 anyakönyvi adat és 7 becslés.

Az 1746/47. évi adólajstromban nem szerepel a Bacsur családnév. E néven az első keresztelőt 1748-ban tartották. 1751-ben már egy családot vesznek számba. Bacsur János egy egész telket vállalt megmunkálásra és költségei viselésére.

1751-ben a család összetétele: Bacsur János 31 éves, felesége 27. Gyermekük: Dóra 10, Örse 8, Éva 7, Sámuel 5, János 3, Jutka 1 évesek. Később még két fiú születik, de az első csecsemőkorban elhal. A házasságot kötő hét gyermekkel így is a bő gyermekáldás képét nyújtja ez a család.⁹

1800-ban az adólajstromban 5 Bacsur családot találunk. A fenti szép természetes szaporodás ezt a számbeli növekedést lehetővé tette.

ROKONI, TESTVÉRI ÖSSZETARTÁS

Id. Isó János–Német Kata családi lapja

1/6 1712–1773

1/5 1714–1772

Gyermekük:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
3/10	János	1733	1753	Német Susa
3/11	András	1741	1761	Séllei Éva

Isó Ferenc családi lapja

4/3 1711–

Gyermekük:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
3/9	Ilona	1734	1752	Sedényi János
4/4	Ferenc	1732	1752	

Ifj. Isó János–Német Susa családi lapja

3/10 1733–

Gyermekük:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
Akv. O.	Éva	1754. augusztus 23.		

9. A Bacsur-családkép alapja 11 anyakönyvi adat és 6 becslés.

Ifj. Isó Ferenc családi lapja

4/4

1732–

Gyermekei:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
Akv. O.	Panna	1753	1772	Káldi Pál
3/12	Kata	1755	1771	Boros János
3/13	Mária	1760	1778	Szendi Kovács István

1746/47-ben Isó Jánost vették lajstromba, aki a harmadik hullámban érkezett Orosházára. 1751-ben már két családot tartanak nyilván. Isó János és Isó Ferenc nevén szerepel 1–1 egész telek.

1751-ben Isó János 39 éves, nős, felesége 37 éves, két fiuk van: János 18, András 10 éves. Isó Ferenc ekkor 40 éves, családos, fia Ferenc 19 éves, leánya Ilona 17 éves.¹⁰

Ez a családi kép a testvéri, rokoni segítség, együvértartozás példája lehet. 1800-ban egy Isó család adózott. A század folyamán több a leánygyermek, s így a fogyás csak színleges, mert a leányok a férjük nevén szerepelhetnek a kimutatásban.

FOLYAMATOS BEKÖLTÖZÉS

Miszlai Dávid (legidősebb) családi lapja

1/8

1674–1776

Gyermekei:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
4/6	Dávid	1706	1726	
1/11	István	1717	1737	

10. Az Isó-családkép alapja 10 anyakönyvi adat és 9 becslés.

Id. Miszlai Dávid családi lapja

4/6

1706–

Gyermekei:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
4/5	Dávid	1727	1747	
3/14	Kata	1730	1748	Horváth Mihály
3/16	István	1740	1760	Rácz Jutka

Ifj. Miszlai Dávid családi lapja

4/5

1727–

Gyermeke:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
Akv. O.	Márton	1748. július 24.	1772	Gyolcsos Susa

Miszlai István családi lapja

1/11

1717–1779

Gyermekei:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
3/15	János	1738	1758	Pap Mariska
Akv. S. 1	György	1741. szeptember 2.		
Akv. O.			1761	Rózsa Kata
3/17	István	1745	1765	Győri Örse
Akv. O.	Sámuel	1746. szeptember 24.	1773	Szász Sára

Miszlai Mihály–Györgyi Katalin családi lapja

1/10

1/9

1747–

1749–1781

Házasságkötésük:

Akv. O.

1767

Az 1746–47-es adólajstromban a Miszlai család még nem szerepel, de 1751-ben már két család van nyilvántartva e néven. A teleknévsor szerint Miszlai István 1/2, Miszlai Dávid pedig 1/4 telket vett birtokba.

1751-re Dávid és István, a két testvér családját lehet rekonstruálni, de valószínűleg itt élt édesapjuk, az 1674-ben született Dávid is, aki ekkor 77 éves.

Miszlai Dávid 45 éves, gyermekei közül a 24 éves Dávid és a 21 éves Kata már házasok, István pedig 11 éves. Van egy 3 éves unoka is, az ifj. Dávid kistia.

Miszlai István 34 éves, János fia 13, György 10, István 6 éves, Sámuel pedig 5.

Miszlai Mihály 1767-ben Orosházán esküszik, de a negyvenes években nincs adat az anyakönyvben a kereszteléséről. Valószínű, hogy későbbi beköltöző, beházasodó. 1800-ban a Miszlai családok száma 3. Véleményem szerint ebből 2 az eredeti betelepülők leszármazottja, míg egy az újabb beköltöző.¹¹

KAPCSOLAT SÁRSZENTLŐRINCCSEL ÉS A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEKSEL

id. Zámbó Péter családi lapja

1/13

1708–1773

Gyermekei:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
4/7	Mihály	1729	1749	
4/8	Péter	1732	1752	
3/18	Örse	1742	1760	Kovács István

Zámbó Mihály családi lapja

4/7

1729–

Gyermekei:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
Akv. O.	Kata	1750. október 20.		
3/21	Mihály	1751	1771	Huszár Éva (vásárhelyi)

11. A Miszlai-családkép alapja 14 anyakönyvi adat és 13 becslés.

Ifj. Zámbó Péter családi lapja

4/8

1732–

Gyermekei:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
Akv. O.	Péter	1753. január 8.		
3/19	Ilona	1761	1779	Korbel Mátyás

Zámbó István családi lapja

Akv. S. 3 szül: 1744. szeptember 3.

Házasságkötés:

Akv. O. 1762 Bakos Panna

Zámbó Örse beházasodása

3/20 szül: 1746

Házasságkötés:

Akv. O. 1764 Kotolág András

(: atsári János leánya)

1746/47-ben Zámbó család nem szerepel az adózók között. Az anyakönyvi bejegyzésekben is 1748 után találkozunk e névvel. 1751-ben egy családot tartottak nyilván. A birtokosok között Zámbó Péter ½ telekkel szerepel.

1751-ben id. Zámbó Péter 43 éves, a 19 éves Péter fia és a 9 éves Örse leánya még nem házasok. Mihály nevű fia már nős, s egy évvel előbb már született egy kislánya: Kata.

1751 után több Zámbó családnévvel kapcsolatos esküvőt találhatunk az anyakönyvekben. István születési bejegyzését a sárszentlőrinci anyakönyv tartalmazza. Ott igen sok Zámbó nevű lakos élhetett a keresztelési és házasságkötési bejegyzések tanúsága szerint. Az orosházi családi eseményekből atsári, vásárhelyi beházasodás is kitűnik. A dunántúli kapcsolat mellett így a szomszédos településekből való beházasodási jelenség is felfedezhető. 1800-ban egy család adózott e néven.¹²

12. A Zámbó-családkép alapja 9 anyakönyvi adat és 7 becslés.

BEHÁZASODÁSOK

id. Orbán Mihály és Tóth Éva családi lapja

1/14 1700–1778
1/15 1719–1782

Gyermekeik:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
4/9	Mihály	1724		
4/10	György	1726		
3/22	István	1734	1754	Séllei Kata

iff. Orbán Mihály családi lapja

4/9 1724–

Gyermekei:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
Akv. O.	Mihály	1747. július 13.	1778	Kertész Kata
Akv. O.	György	1750. július 2.		
1/20	Sára	1751		
Akv. O.			1769	Rajki István
Akv. O.	Kata	1753. december 22.		

Orbán György családi lapja

4/10 1726

Gyermekei:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
Akv. O.	György	1747. július 22.		
Akv. O.	Örse	1749. november 5.		

Orbán István házasságkötése

Akv. S. 4 születés: 1739. március 26.
Akv. O. házasság-
kötés 1760 Nagy Kata

Orbán Ferenc családi lapja

3/23		1736		
3/24		1736	-1767	
3/23	házasság- kötés		1756	Benkó Éva

Gyermekük:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
3/28	Katalin	1761	1779	Premwell Sámuel

Orbán Ferenc (fogl. takács) házasságkötése

3/25	születés:	1742		
3/25	házasság	(Akv. O.)	1762	Horvát Kata

Orbán Ádám házasságkötése

3/26	születés:	1748		
Akv. O.	házasság	(Akv. O.)	1768	Forgyán Éva

Az 1746/47-es adólajstrom szerint Orbán Mihály a második, Orbán György pedig a harmadik hullámban telepedett le Orosházán. Az 1751. évi adónyilvántartás szerint egy Orbán család van, s a telekkimutatás azt tartalmazza, hogy Orbán Mihály egy egész telken gazdálkodik.

1751-ben id. Orbán Mihály 51 éves, három fia közül kettő: Mihály és György már házas, István pedig 17 éves, még nőtlen. Ifj. Mihály 27 éves, 1751-ig három gyermeke született, Mihály 4 éves, György az előző évben született, de valószínűleg meghalt, Sára pedig 1751-es születésű. Orbán György 25 éves, nős, s ez időpontig két gyermeke született, de sorsukról többet nem tudunk.¹³

Az ötvenes és hatvanas években újabb és újabb beházasodás történik, részben megállapítható, hogy sárszentlőrinci a beköltöző, részben pedig nem. 1800-ban négy Orbán családot mutat ki az adólajstrom. Ez is valószínűsíti a beházasodás, a beköltözés tényét.

13. Az Orbán-családkép alapja 18 anyakönyvi adat és 10 becslés.

ÚJRAHÁZASODÁS ÖZVEGYEN

Id. Lövei Mihály családi lapja

4/12

1698–

Gyermekei:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
4/11	Mihály	1720	1740	
3/29	Éva	1727	1745	Rajki Pál
3/30	Erzsébet	1729	1747	Német István
3/31	Kata	1733	I. 1751	Roznai János
(Akv. O.)			II. 1767	Faragó György
(Akv. O.)			III. 1777	ö. Varga János

Iff. Lövei Mihály családi lapja

4/11

1720–

Gyermekei:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
3/34	Kata	1741	1759	Dóci István
Akv. O.	János	1746. április 21.	1765	Horvát Kató
Akv. O.	Ferenc	1752. június 11.	1773	Szabó Örse

Id. Lövei János és Mesterházi Mózes Mária családi lapja

1/16

1702–1780

Becslés 1700–

1746/47-ben Lövei Mihály a harmadik hullámban érkezik. 1751-ben egy család van e néven nyilvántartva. Lövei Mihály ¼ telek megmunkálását vállalja. Veje – Rajki Pál – ¼ zsellértelket birtokol.

1751-ben Lövei Mihály 53 éves, egy fia és három lánya már házas. Mihály 31, Éva 24, Erzsébet 22, s az 1751-ben házasodó Kata 18 éves. Az ifjabb Mihálynak ekkor két gyermeke van, Kata 10, János 5 éves. A családi közösséghez tartozik az 51 éves testvér, vagy annak özvegye. A telekkimutatás alapján feltételezhetjük, hogy a vő is az életközösség tagja.¹⁴

14. A Lövei-családkép alapja 9 anyakönyvi adat és 8 becslés.

Érdeemes felfigyelni arra, hogy a Kata nevű leány háromszor köt házasságot. Özvegyen maradván újra meg újra a családi életformát választja. Az esketési anyakönyvben igen gyakori a házastárs halálát követő újabb esküvő. 1800-ban két családot mutat ki a lajstrom. A vő ekkor már saját nevén szerepel, a családnevet a fiúk viszik tovább.

MAGAS GYERMEKHALANDÓSÁG

id. Rajki Péter családi lapja

1/17

1694—

Gyermekei:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
1/19	István	1715	1735	
3/29	Pál	1725	1745	Lövei Éva

Rajki István családi lapja

1/19

1715–1781

Gyermekei:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
3/35	Éva	1740	1758	Szabó Mihály
3/38	Örse	1743	1761	Tobak János
Akv. O.	Ferenc	1746. június 17.	1765	Bod Örse
Akv. O.	István	1749. július 4.	1769	Német Örse
Akv. O.	fiú	1750		
Akv. O.	Susa	1751. augusztus 3.		
Akv. O.	Pál	1753. május 13.		
Akv. O.	Mihály	1754. november 21.		

Rajki Pál családi lapja

4/13

1716–

Gyermekei:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
3/36	Pál	1737	1757	Kunos Juliska
3/37	Kata	1742	1760	Sitkei György
3/39	Örse	1745	1763	Pusztai Ádám

Rajki Pál–Lövei Éva családi lapja

3/29

1725–

1727–

Gyermekeik:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
Akv. O.	Péter	1746. november 24.	I. 1773	Gulyás Jutka
Akv. O.				1775-ben meghalt
Akv. O.			II. 1775	Horvát Sára
Akv. O.	Mária	1750. június 9.		

Későbbi, Rajki családnevű házasságkötések

	Év	Férj neve	Feleség neve	Apa neve
Akv. O.	1763	Rajki János	Pap Ilona	
Akv. O.	1764	Varga Ferenc	Burján Éva, özv. Rajki Lászlóné	
Akv. O.	1769	Rajki István	Orbán Sára	
Akv. O.	1770	Csapó István	Rajki Örse	Rajki László
Akv. O.	1773	Rajki András	Por Örse	
Akv. O.	1775	Varga Péter	Rajki Kata	Rajki István
Akv. O.	1778	Takács Ádám	Rajki Örse	Rajki János

Az 1746/47. évi adókimutatásban első ütemben érkezésként szerepel István és Pál. 1751-ben egy család adózik e néven. A teleknyilvántartás szerint István vállalt egy egész telket megmunkálásra. A Harruckern földbirtokossal tárgyaló különdöttségnek valószínűleg az 1716-os születésű Rajki Pál volt a tagja.

1751-ben id. Rajki Péter 57 éves, István 36, 8 gyermeke közül 4 él már ekkor: Éva 11, Örse 8, Ferenc 5, István 2 éves.

A Lövei vő, Rajki Pál 26 éves, ¼ zsellérrelket birtokol, van egy Mária nevű 1 éves kislánya, és egy 5 éves fia, Péter.

A másik Rajki Pál 35 éves, három gyermeke van: Pál 14, Kata 9, Örse 6 éves.¹⁵

A Rajki család képe világosan nyújtja a magas gyermekhalandóság eredményeit. Az 1800-as adókimutatás 11 Rajki családot tartalmaz, ez jórészt a beköltözésekből alakult ki.

A CSALÁDI ÉLETKÖZÖSSÉG A TÁRSADALOM ALAPELEME

Az eddigi családképeknél az anyakönyvi adatokat az adó- és birtoknyilvántartással hasonlítottam össze. Így mutattam be a családi életközösség jellemző sajátosságait. Még egy családot tekintek át, de most az adó- és telekadatokat nem keresem össze. A lelkész testvéröccsének családját tárom fel. Szerencsére az anyakönyvben mindig be van jegyezve a „testvéröcsém” szó, s így a gyakori Horváth előfordulás közül könnyen kiválaszthatók az idevonatkozó családi események.

Horváth István, Horváth György édesapja

1/21	születés:	1690–	
Akv. O.	halálozás:		1780

Horváth György (a lelkész öccse) és Sitkei Éva családi lapja

1/22	születés:	1721	
Akv. O.	halálozás:	1782	
Akv. O.	házasságkötés:	1746	

Gyermekeik:

	Név	Születés	Házasság	Házastárs
Akv. O.	György	1747. július 16.	1766	Szabó Ilona
Akv. O.	Mihály	1748. szeptember 14.	I. 1768	Benkő Jutka
Akv. O.			II. 1774	Benedek Örse (nemes)
Akv. O.	Ilona	1750. június 8.		
Akv. O.	Örse	1751. november 24.	1773	Hegyi Mihály
Akv. O.	Suska	1753. február 12.	1768	Nagy István
Akv. O.	János	1754. január 29.	I. 1773	Tóth Kata
Akv. O.			II. 1778	Pap Kata
				ö. Csapó Ferencné

15. A Rajki-családkép alapja 25 anyakönyvi adat és 11 becslés.

Ebből a családi képből jól kitűnik az alapigazság: *a családi együvértartozás mélyen benne gyökerezett a társadalom életében.* A lelkipásztor az egyházközség átköltözésével nemcsak maga követi a gyülekezetet, hanem édesapját, testvéröccsét is magával hozza. Az apa 1744-ben 54 éves, a testvéröcs pedig 23. A fiatalember itt – az új helyen – nősül, egy fiatal özvegyet vesz el feleségül. A lelkészi család magatartása jellemzően bizonyítja, hogy a társadalom fontos eleme, alapja volt a családi életközösség.¹⁶

A TELEPÜLÉS VONZEREJE

A beköltözések gyakorisága miatt e témát is érinteni szeretném még összefoglalóan. A beházasodások aránya évtizedről évtizedre növekedett.¹⁷ (5. sz. táblázat). Ez azt mutatja, hogy a községet alapító közösség nem zárkózott el, befogadta az újonnan érkezőket. *Elfogadták a másnyelvű, vallású embereket.* Az is nyilvánvaló, hogy olyan közösséget alakítottak ki, amelynek vonzereje volt.

Ezzel kapcsolatos egy másik probléma: a hagyomány tisztelete. Az ittlakók nem felejtették el azt, hogy községük létét, megalapítását a zombai ősöknek, családoknak köszönhetik. Ezért a mai napig megemlékeznek róluk, akik a csíráját alkották a községnek, szívesen látták a máshonnan érkezőket, nem zárkóztak el a más nézetű, más felfogású emberektől, de *az ősi hagyományt mindig tiszteletben tartották és tartják.*

BEFEJEZÉS

A XVIII. században a családi közösségnek igen jelentős szerepe volt a társadalom életében. Ez volt a társadalom alapja, fő alkotó eleme.

A közösségi szemlélet áthatotta az egész társadalmat. Az egyházak és a települések mind a közösségi élet hirdetői, gyakorlói és működésükben mintái voltak.

Az a véleményem, hogy *ez a közösségi szellem lett a gyökere a XIX. század reformkorszakának és a kiegyezés után a polgárosodásnak is.*

16. Horváth György esetében csak 2 becslött dátum van, 16 pedig anyakönyvi adat.

17. Beházasodónak a teleknévsorban nem szereplő családokat tekintem.

1. sz. táblázat

Orosházi halotti anyakönyvből a születések évének becslése

Sorszám	Név	Meghalt	Életkor	Születés
1/1	Kasziba Andrásné Ri Örse	1771	29	1742
1/2	Kasziba András (férje)			1740
1/3	Bacsur Jánosné Kovács Éva	1772	48	1724
1/4	Bacsur János (férje)			1720
1/5	Isó Jánosné Német Kata	1772	58	1714
1/6	Isó János (férje)	1773	61	1712
1/7	Isó Ilona özv. Sedényi Jánosné	1780	47	1733
1/8	Miszlai Dávid	1776	102	1674
1/9	Miszlai Mihályné Györgyi Kata	1781	32	1749
1/10	Miszlai Mihály (férje)			1747
1/11	Miszlai István	1779	62	1717
1/12	Miszlai György fia György	1772	3	1768
1/13	Zámbó Péter	1773	65	1708
1/14	Orbán Mihály	1778	78	1700
1/15	özv. Orbán Mihályné Tót Éva	1782	63	1719
1/16	özv. Lövei Jánosné M. Mózes Mária	1780	78	1702
1/17	Rajki Péterné	1771	73	1698
	Rajki Péter (férje)			1694
1/18	Rajki Péterné Gulyás Jutka	1775	29	1746
1/19	Rajki István	1781	66	1715
1/20	Rajki Istvánné Orbán Sára	1781	30	1751
1/21	Horváth István	1780	90	1690
1/22	Horváth György (testv. öccs)	1782	61	1721

2. sz. táblázat

Sárszentlőrinci evangélikus egyházi anyakönyv – keresztelesek

Sorszám	Dátum	Apa neve	Gyermek neve	Megjegyzés
Akv. S./1	1741. szeptember 2.	Miszlai István	György	
Akv. S./2	1740. július 27.	Zámbó György	István	csecsemőként elhalt
Akv. S./3	1744. szeptember 3.	Zámbó György	István	
Akv. S./4	1739. március 26.	Orbán János	István	

3. sz. táblázat

Orosházi esketési anyakönyvi adatból a születési év becslése

Sorszám	Esküvő éve	Házastársak neve – zárójelben az apa neve	Születési év	
			férj	feleség
3/1	1752	Szijgyártó György Kasziba Éva (János)		1734
3/2	1755	Kasziba József Rohács Panna	1735	
3/3	1760	Kasziba András Ri Örzse	1740	
3/4	1779	Kasziba István Kovács Kata (András fia) özv. Dani Andrásné	1760	
3/5	1758	Gombkötő Márton Bacsur Dóra (János)		1741
3/6	1761	Rohács János Bacsur Örse (János)		1743
3/7	1762	Német János Bacsur Éva (János)		1744
3/8	1765	Bacsur Sámuel Kovács Panna	1746	
3/9	1752	Sedényi János Isó Ilona (Ferenc)		1734
3/10	1753	Isó János Német Susa	1733	
3/11	1761	Isó András Séllei Éva	1741	
3/12	1771	Boros János Isó Kata (Ferenc)		1755
3/13	1778	Szendi Kovács István Isó Mária (Ferenc)		1760
3/14	1748	Horvát Mihály Mislai Kata (Dávid)		1730
3/15	1758	Mislai János Pap Mariska	1738	
3/16	1760	Mislai István Rác Jutka	1740	
3/17	1765	Mislai István Győri Örse	1745	
3/18	1760	Kovács István Zámbo Örse (Péter)		1742
3/19	1779	Korbel Mátyás Zámbo Ilona (Péter)		1761
3/20	1764	Kotolág András Zámbo Örse (atsári János)		1746
3/21	1771	Zámbo Mihály Huszár Éva (vásárhelyi)	1751	
3/22	1754	Orbán István Séllei Kata	1734	
3/23	1756	Orbán Ferenc Benkő Éva	1736	
3/24	1768	Horvát Mihály Benkő Éva özv. Orbán Ferencné		
3/25	1762	Orbán Ferenc takács Horvát Kata	1742	
3/26	1768	Orbán Ádám Forgán Éva	1748	
3/27	1769	Rajki István Orbán Sára (Mihály)	1748	1751
3/28	1779	Premwell Sámuel Orbán Kata (Ferenc)		1761
3/29	1745	Rajki Pál Lövei Éva (Mihály)	1725	1727
3/30	1747	Német István Lövei Erzsébet (Mihály)		1729
3/31	1751	Roznai János Lövei Kata (Mihály)		1733
3/32	1767	Faragó György Lövei Kató özv. Roznai Jánosné		
3/33	1771	özv. Varga János Lövei Kató özv. Roznai Jánosné		
3/34	1759	Dóci István Lövei Kata (Mihály)		1741
3/35	1758	Szabó Mihály Rajki Éva (István)		1740
3/36	1757	Rajki Pál Kunos Juliska	1737	
3/37	1760	Sitkei György Rajki Kata (Pál)		1742
3/38	1761	Tobak János Rajki Örse (István)		1743
3/39	1763	Pusztai Ádám Rajki Örse (Pál)		1745

4. sz. táblázat

*A becsült születési és az orosházi keresztelési adatból
az apa születési idejének becslése*

Sorszám	A gyermek születése	A gyermek neve	Az apa neve	Az apa születési éve
4/1	1740	András	Kasziba János	1719
4/2	1719	ifj. János	id. Kasziba János	1698
4/3	1732	Ferenc	Isó Ferenc	1711
4/4	1753	Panna	Isó Ferenc	1732
4/5	1748	Márton	ifj. Mislai Dávid	1727
4/6	1727	Dávid	Id. Mislai Dávid	1706
4/7	1750	Kata	Zámbó Mihály	1729
4/8	1753	Péter	id. Zámbó Péter	1732
4/9	1747	Mihály	Orbán Mihály	1724
4/10	1747	György	Orbán György	1726
4/11	1741	Kata	Lövei Mihály	1720
4/12	1720	Mihály	id. Lövei Mihály	1698
4/13	1737	Pál	Rajki Pál	1716

5. sz. táblázat

A beházasodás időbeli megoszlása a vizsgált családok esetében

Év	Vizsgált családnév	Beházasodó személy családneve	Évtizedben összesen
1751	Lövei	Roznai	
1752	Kasziba	Szjgyártó	
1755	Kasziba	Rohács	
1757	Bajki	Kunos	5
1759	Lövei	Dóci	
1760	Kasziba	Ri	
1760	Isó	Szendi Kovács	
1761	Bacsur	Rohács	
1761	Mislai	Rózsa	
1761	Rajki	Tobak	
1763	Rajki	Pusztai	
1764	Zámbó	Kotolág	
1765	Rajki	Bod	
1767	Lövei	Faragó	
1767	Mislai	Györgyi	
1768	Orbán	Porgyán	12
1768	Kasziba	Király	

5. sz. táblázat

Év	Vizsgált családnév	Beházasodó személy családnéve	Évtizedben összesen
1771	Zámbó	Huszár	
1771	Kasziba	Kajári	
1772	Miszlai	Gyolcsos	
1773	Rajki	Por	
1773	Miszlai	Szász	
1774	Bacsur	Péter	
1778	Orbán	Kertész	
1779	Orbán	Premwell	9
1779	Zámbó	Korbel	

A beházasodás évtizedes arányának megállapítása

Évtized	Összes esküvő száma	Beházasodás száma	Beházasodás %-a
1751–59	13	5	38,5
1760–69	28	12	42,8
1770–79	20	9	45,0